

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน

การนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการสอบสวนและพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนย่อมทำให้ได้พยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาทำให้สามารถคลี่คลายคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในหลายคดีที่เกิดขึ้นอาจขาดประจักษ์พยานหรือมีประจักษ์พยานแต่น้ำหนักน้อย พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์กลายเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้แนวทางการสอบสวนแคบลงจนได้ตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาลงโทษ จากประโยชน์ของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และจากการศึกษาถึงประวัติ แนวคิดและทฤษฎีของการตรวจพิสูจน์ผู้ถูกกล่าวหาโดยใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้ง หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เห็นได้ว่าเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ยังเป็นพยานหลักฐานที่มีความ น่าเชื่อถือ และมีน้ำหนักหรือคุณค่าในเชิงพิสูจน์มากชนิดหนึ่ง ทั้งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ นั้นยังเป็นพยานหลักฐานที่มีความแน่นอน ยากแก่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงแม้จะล่วงเลยเวลายาวนานเท่าใดก็ตาม โดยในบทที่ 4 นี้ จะทำการวิเคราะห์ถึงปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานทาง วิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวน ในประเด็นที่ได้ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการเลือกพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาในสำนวน สอบสวน

ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน กระบวนการยุติธรรมได้ ยอมรับคุณค่าของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านน้ำหนักมั่นคงน่าเชื่อถือและ ความแน่นอนไม่ผันแปรในการพิสูจน์ความจริง การใช้ดุลพินิจในการรวบรวมพยานหลักฐานทาง วิทยาศาสตร์เข้ามาในสำนวนการสอบสวนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาได้กำหนดให้เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131 “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบ ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและ

พิสูจน์ให้เห็นความคิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” และมาตรา 131/1 วรรคแรกที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้”

การใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาในสำนวนในชั้นสอบสวน จึงมีความสำคัญอย่างมาก และย่อมรวมไปถึงวิธีการในการเก็บรวบรวมเข้ามาไว้ในสำนวน นับตั้งแต่การตรวจเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ จนไปถึงตรวจพิสูจน์วัตถุพยาน และพิสูจน์บุคคล ซึ่งในปัจจุบัน พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ยึดถือปฏิบัติตามแนวทางการตรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 2 อำนาจการสอบสวน และบทที่ 9 การทำแผนที่และรูปถ่ายสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ เป็นกรอบการใช้ดุลพินิจ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งระเบียบการตรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 9 ข้อ 268 ได้กำหนดให้เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะให้เจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจเข้าดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุ หากเห็นว่าจะทำให้พิสูจน์ความคิดได้แน่นอนยิ่งขึ้น

การใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ มีผลต่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือในกระบวนการจัดเก็บ และย่อมมีผลต่อคุณค่าในการยอมรับพยานหลักฐาน ทั้งต่อชั้นพิจารณา และต่อการเชื่อถือยอมรับจากสังคม อันจะส่งผลดีต่อระบบการอำนวยความยุติธรรมในที่สุด ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนขาดความชำนาญ หรือใช้ดุลพินิจคลาดเคลื่อนในการให้เจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ เข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ แล้วเป็นเหตุให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ถูกละเลยไม่รวบรวมเข้าไว้ในสำนวน หรือรวมเข้ามาแล้ว แต่จัดเก็บอย่างไม่ถูกวิธี ไม่อาจใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ หรือนำมาใช้อ้างอิงพิสูจน์ แต่กลับก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยเหล่านี้ล้วนไม่เป็นผลดีต่อการพิสูจน์ทราบความจริงเพื่อหาผู้กระทำความผิด ตลอดจนอาจกลายเป็นผลเสียด้านการอำนวยความยุติธรรม

เมื่อการนำผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์หลักฐาน เข้าตรวจเก็บรวมทั้งวิเคราะห์พยานหลักฐานนั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวน จึงควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบการตรวจเกี่ยวกับคดี ในบทที่ 9 การทำแผนที่และรูปถ่ายสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ โดยปรับถ้อยคำเน้นบังคับให้การตรวจสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ จะต้องกระทำโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวน อันถือเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญ มีคุณค่าน้ำหนักความน่าเชื่อถือที่มั่นคง เป็นที่ยอมรับ และสามารถลดข้อโต้แย้งทางคดี ทำให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงมีโอกาที่จะกระทำได้อย่างสิ้นสงสัย เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในคดี

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 9 การทำแผนที่และถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะพิจารณาตามความจำเป็นในคดี แต่คดีที่จำเป็นต้องทำแผนที่สังเขปและสถานที่เกิดเหตุประกอบการสอบสวนแนบสำนวนเสมอทุกคดี ได้แก่ คดีอุกฉกรรจ์ คดีขูดยานพาหนะ โคนบุคคลหรือทรัพย์สินในถนนหลวง และคดีบุกรุกที่ดิน ซึ่งในข้อ 268 ได้กำหนดวางหลักต่อมาว่า “นอกจากจะจัดทำแผนที่สังเขปขึ้นแล้ว พนักงานสอบสวนควรจัดให้มีการถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ ประกอบเข้าไว้ในสำนวน เพื่อประโยชน์ในคดีอีกชั้นหนึ่งด้วย” ซึ่งการใช้คำว่า “ควร” อันมีความหมายในเชิงแนะนำ มิได้เป็นการบังคับพนักงานสอบสวนจึงอาจไม่จัดให้มีการถ่ายรูปก็ได้ แต่เนื่องจากในปัจจุบัน เทคโนโลยีการถ่ายรูปได้พัฒนามีก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก การถ่ายรูปกระทำได้โดยสะดวกรวดเร็ว ด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่แพงอย่างเช่นในอดีต การจัดให้มีการถ่ายรูปมิได้เป็นภาระแก่รัฐหรือเจ้าหน้าที่มากนัก ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงคุณค่าในเชิงพิสูจน์ความจริงของภาพถ่ายแล้ว จึงควรปรับถ้อยคำจากคำว่า “ควร” เป็นคำว่า “ต้อง” เพื่อให้ทุกคดีที่จำเป็นต้องมีแผนที่ประกอบ จะได้มีภาพถ่ายประกอบเพื่อความชัดเจนด้วย โดยเฉพาะคดีที่ระเบียบบังคับไว้อย่างเด็ดขาดว่าต้องมีการจัดทำแผนที่ ซึ่งถือเป็นคดีที่รัฐให้ความสำคัญในคุณค่าการพิสูจน์ความจริงของพยานหลักฐานในบริเวณที่เกิดเหตุ ส่วนในประเด็นร่องรอยต่างๆ ในที่เกิดเหตุ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อการสอบสวนเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ เพราะร่องรอยในที่เกิดเหตุ เช่น คราบเลือด คราบน้ำลาย คราบน้ำอสุจิ รอยนิ้วมือ รอยนิ้วเท้า คราบเขม่าดินปืน เส้นผม เส้นขน ที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุ ถ้าปราศจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาเก็บตัวอย่างเพื่อนำไปพิสูจน์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาตัวการผู้กระทำความผิด การพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ ถ้าขาดการจริงจังในเรื่องนี้ และการการบังคับให้มีการเก็บตัวอย่างหรือร่องรอยเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ตามกฎหมาย โดยปัจจุบันการใช้คำว่า “ควร” อันมีความหมายในเชิงแนะนำ มิได้เป็นการบังคับ อาจทำให้เกิดผลเสียแก่รูปคดีได้ ถึงแม้ว่าเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่เกิน 3 ปี อาจไม่เท่าเทียมหรือต่ำกว่าคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกิน 3 ปี ทั้งที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทุกคดี ต่างก็ต้องการความยุติธรรมไม่แตกต่างกัน และส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหาย ในการนำเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อบทที่ 14

1) บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำผิดหรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรมโดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจมีความเป็นอิสระและเป็นกลางสื่อมวลชนและสาธารณชนอาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณา

คดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรมความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้เสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณีหรือในสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งเมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแต่คำพิพากษาในคดีอาญาหรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผยเว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนหรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก

2) บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดอาญาต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด

3) ในการพิจารณาคดีอาญานุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้ง....

(จ) สิทธิที่จะซักถามพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตนและขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน

กฎหมายกำหนดให้ พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกลกล่าวหาเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ดังนั้นจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายเดียวกันกับตน หรือเป็นปรปักษ์ต่อตน เพื่อความเป็นธรรมในการดำเนินคดีทางอาญา

การฟังความทุกฝ่าย เป็นการค้นหาความจริงทุกด้านไม่ว่าฝ่ายผู้เสียหายหรือฝ่ายผู้ต้องหารวมทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ หรือพยานเอกสาร อันเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงทั้งเป็นคุณหรือโทษของผู้ต้องหา ซึ่งเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ตามหลักนิติรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องชอบธรรม และมีมูลความจริงของคดี ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการสอบสวนคดีอาญา

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด เป็นการค้นหาความจริงที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพื่อหาร่องรอยและพยานหลักฐานต่างๆ ทางคดีที่อยู่ในที่เกิดเหตุ เพื่อใช้ยืนยันการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานหากมิได้ปฏิบัติหรือละเลยต่อหลักค้นหาความจริงแล้ว สิทธิและเสรีภาพของ ผู้เสียหาย และผู้ต้องหาอาจถูกกระทบกระเทือน และผู้กระทำความผิดที่แท้จริงอาจหลุดรอดจากการถูกลงโทษตามกฎหมายผลสุดท้ายคือความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งจะ ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม

4.2 ปัญหาการใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุและรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ

การใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาในสำนวนในชั้นสอบสวน จึงมีความสำคัญอย่างมาก และย่อมรวมไปถึงวิธีการในการเก็บรวบรวมเข้ามาไว้ในสำนวน นับตั้งแต่การตรวจเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ จนไปถึงตรวจพิสูจน์วัตถุพยาน และพิสูจน์บุคคล ซึ่งในปัจจุบัน พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติประกอบด้วยพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 11(4) ซึ่งบัญญัติว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้าส่วนราชการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(4) วางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น

จากหลักกฎหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจออกระเบียบ วางแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันได้แก่ มีอำนาจกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ว่าด้วยเรื่องการสอบสวน นอกจากนี้ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุเพื่อนำมาตรวจพิสูจน์ ได้ยึดถือปฏิบัติตามแนวทางระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 2 อำนาจการสอบสวน และบทที่ 9 การทำแผนที่และรูปถ่ายสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ เป็นกรอบการใช้ดุลพินิจ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 9 ข้อ 268 วรรคสอง ได้กำหนดให้เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะให้เจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจเข้าดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุ หากเห็นว่าจะทำให้พิสูจน์ความผิดได้แน่นอนยิ่งขึ้น

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 ว่าด้วยการสอบสวน ได้กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติไว้ในบทที่ 2 เรื่องอำนาจการสอบสวน และบทที่ 9 เรื่องการทำแผนที่และรูปถ่ายสถานที่เกิดเหตุ โดยในบทที่ 2 ข้อ 216 ได้กำหนดไว้ว่า ให้พนักงานสอบสวนสืบหาหลักฐานอันเกี่ยวข้องแก่คดีทุกชนิดให้เต็มความสามารถ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา กัน เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิด ส่วนบทที่ 9 ข้อ 268 กำหนดให้เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะให้เจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจเข้าดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุ หากเห็นว่าจะทำให้พิสูจน์ความผิดได้แน่นอนยิ่งขึ้น

ปัจจุบันการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 8 บทที่ 9 นี้ อยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ซึ่งงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้น ได้มีการพัฒนามาตรฐานบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง พร้อมๆกับการปรับปรุงโครงสร้างและกำลังพล โดยในปัจจุบันสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีหน่วยงานในสังกัดตั้งอยู่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ภายใต้การปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการกำหนดหลักเกณฑ์การแต่งตั้งผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐาน และสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐานจำแนกตามความเชี่ยวชาญออกเป็น 12 สาขา ได้แก่ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลง การตรวจพิสูจน์อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน การตรวจพิสูจน์ทางเคมี การตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์ การตรวจพิสูจน์ทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ การตรวจพิสูจน์ยาเสพติด การตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้าแฝง การตรวจพิสูจน์ทางคอมพิวเตอร์ การตรวจพิสูจน์ด้วยเครื่องจับเท็จ การตรวจพิสูจน์ยาพิษ และสาขาอื่นตามที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเห็นสมควร ซึ่งเป็นการรองรับการดำเนินการการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในทุกชั้นตอน ตั้งแต่การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุจนถึงการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ผลในห้องทดลอง เพื่อสรุปความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้ในชั้นพิจารณา

การใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ มีผลต่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือในกระบวนการจัดเก็บ และย่อมมีผลต่อคุณค่าในการยอมรับพยานหลักฐาน ทั้งต่อชั้นพิจารณา และต่อการเชื่อถือยอมรับจากสังคม อันจะส่งผลดีต่อระบบการอำนวยความยุติธรรมในที่สุด ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนขาดความชำนาญ หรือใช้ดุลพินิจคลาดเคลื่อนในการให้เจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ หรือปัจจุบันคือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน เข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ แล้วเป็นเหตุให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ถูกละเลยไม่รวบรวมเข้าไว้ในสำนวน หรือรวมเข้ามาแล้ว แต่จัดเก็บอย่างไม่ถูกวิธี ไม่อาจใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ หรือนำมาใช้อ้างอิงพิสูจน์ แต่กลับก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัย เหล่านี้ล้วนไม่เป็นผลดีต่อการพิสูจน์ทราบความจริงเพื่อหาผู้กระทำความผิด ตลอดจนอาจกลายเป็นผลเสียด้านการอำนวยความยุติธรรม

นอกจากนั้น จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ทั้งสหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ และเยอรมนี พบว่าได้มีการบัญญัติกฎหมายรับรองคุณค่าของพยานหลักฐานผู้เชี่ยวชาญ (Expert witness) โดยให้พยานผู้เชี่ยวชาญสามารถนำเสนอพยานหลักฐาน ได้ทั้งประเภทข้อเท็จจริงและความเห็นต่อการพิจารณาคดีของศาล สอดคล้องแจ่มชัดเช่นเดียวกับหลักการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ด้วยเหตุนี้ การตรวจเก็บพยานหลักฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ ไม่เพียงแต่ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปด้วยความรอบคอบรัดกุม และป้องกันมิให้เกิด

การละเลยไม่รวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญเข้ามาในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้มีการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาเพื่อประกอบการพิจารณาคดีของศาล ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางพิสูจน์หลักฐานนั้นๆ อาจทำหน้าที่เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นต่อศาลในชั้นพิจารณาคดีได้อีกด้วย

เมื่อการนำผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์หลักฐาน เข้าตรวจเก็บรวมทั้งวิเคราะห์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวน จึงควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ในบทที่ 9 เรื่องการทำแผนที่และรูปถ่ายสถานที่เกิดเหตุ ให้กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจมีความชัดเจนมากขึ้น และเหมาะสมกับความก้าวหน้าด้านการพิสูจน์หลักฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในัจจุบัน โดยปรับถ้อยคำเน้นบังคับให้การตรวจสถานที่เกิดเหตุ จะต้องกระทำโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวน อันถือเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญ มีคุณค่าน้ำหนักความน่าเชื่อถือที่มั่นคง เป็นที่ยอมรับ และสามารถลดข้อโต้แย้งทางคดี ทำให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงมีโอกาสที่จะกระทำได้อย่างสิ้นสงสัย เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในคดี

ในด้านมาตรฐานงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเองนั้น ได้มีการพัฒนามาตรฐานมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การสนับสนุนแก่งานสอบสวน ปัจจุบันมีการกำหนดหลักเกณฑ์การแต่งตั้งผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐาน และสาขาการตรวจพิสูจน์หลักฐานจำแนกตามความเชี่ยวชาญออกเป็น 12 สาขา ได้แก่ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลง การตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน การตรวจพิสูจน์ทางเคมี การตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์ การตรวจพิสูจน์ทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ การตรวจพิสูจน์ยาเสพติด การตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้าแฝง การตรวจพิสูจน์ทางคอมพิวเตอร์ การตรวจพิสูจน์ด้วยเครื่องจับเท็จ การตรวจพิสูจน์ยาพิษ และสาขาอื่นตามที่ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเห็นสมควร ซึ่งเป็นการรองรับการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุจนถึงการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ผลในห้องทดลอง เพื่อสรุปความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้ในชั้นพิจารณา

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 9 การทำแผนที่และถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่างๆ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะพิจารณาตามความจำเป็น ในคดี แต่คดีที่จำเป็นต้องทำแผนที่สังเขปและสถานที่เกิดเหตุประกอบการสอบสวนแนบสำนวนเสมอทุกคดี ได้แก่ คดีอุกฉกรรจ์ คดีฆาตกรรมพาหนะ โคนบุคคลหรือทรัพย์สินในถนนหลวง และคดีบุกรุกที่ดิน นอกจากนั้น ในข้อ 268 วรรคสอง ได้กำหนดว่า “ท้องที่ที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนเห็นว่า ถ้าได้จัดการตรวจสถานที่เกิดเหตุทำหลักฐานพิสูจน์ไว้โดยอาศัยวิทยาการตำรวจเข้าช่วยเหลือแล้ว จะทำ

ให้การพิสูจน์ความผิคนั่นยิ่งขึ้น ให้ทำการติดต่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจไปถ่ายรูป และตรวจสถานที่เกิดเหตุด้วย...” การที่ระเบียบได้กำหนดให้การเข้าตรวจเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน โดยใช้คำว่า“เห็นว่า”เป็นประโยชน์แก่การพิสูจน์ความผิดที่แน่นอนขึ้นหรือไม่นั้น อาจส่งผลให้เกิดการเสียโอกาสที่จะเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญต่อการพิสูจน์ความจริงในคดีไป หากพนักงานสอบสวนมีการใช้ดุลพินิจหรือความเห็นที่คลาดเคลื่อน ซึ่งอาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ หรือมีความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงเห็นควรที่จะมีการปรับแก้ถ้อยคำ ในข้อ 268 วรรคสอง ด้วยอีกส่วนหนึ่ง โดยกำหนดบังคับให้พนักงานสอบสวน”ต้อง”จัดให้มีการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และเก็บตรวจพยานหลักฐานด้วยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยการติดต่อผู้เชี่ยวชาญของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานไปถ่ายรูปและตรวจสถานที่เกิดเหตุ

ในประการสำคัญที่จะเพิ่มเติมให้แนวทางปฏิบัติมีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น และเป็นการยกระดับงานตรวจพิสูจน์หลักฐานและนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นส่วนหนึ่งของงานสอบสวนอย่างแท้จริง สามารถกระทำได้ด้วยการกำหนดให้คำสั่งของสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน เป็นการออกคำสั่งตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ซึ่งยึดโยงกับอำนาจของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 11(4) ซึ่งบัญญัติว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้าส่วนราชการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(4) วางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น

จากหลักกฎหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจออกระเบียบ วางแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันได้แก่ มีอำนาจกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ว่าด้วยเรื่องการสอบสวน

โดยอาจแก้ไขด้วยการเพิ่มเติมวรรคที่สี่ใน ข้อ 268 ว่า “หลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้วยวิธีทางนิติวิทยาศาสตร์ ให้เป็นไปตามคำสั่งของผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ”

นอกจากด้านการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายภายในให้มีแนวทางปฏิบัติที่เน้นความสำคัญของการนำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนงานสอบสวนอย่างเคร่งครัดแล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังจำเป็นต้องเร่งผลักดันนโยบายด้านการจัดกำลังพล วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนความพร้อมของหน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานและนิติวิทยาศาสตร์ที่จะรองรับ

งานสอบสวนได้อย่างทั่วถึง เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อให้การนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ควบคู่กับกระบวนการยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันปราบปรามการก่ออาชญากรรมต่อไป

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอัตราโทษในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศพบว่า หลักกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจเก็บตัวอย่างประกอบจากร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง จะกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติ โดยคำนึงถึงแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ภายใต้หลักนิติธรรม และแนวคิดการควบคุมอาชญากรรม รวมทั้งคุณค่าของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบกัน ซึ่งกฎหมายไทยก็ได้บัญญัติสอดคล้องตามหลักการดังกล่าวนี้เช่นกัน

หลักการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ได้บัญญัติไว้ว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” สอดคล้องตามหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ อันเป็นหลักการที่สำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 มาตรา 29 วรรคสอง และวรรคสามที่วางบทสันนิษฐานรับรองความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ด้วยว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา 131 นี้เป็นบทบัญญัติที่ได้กำหนดให้การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะรวบรวมหรือไม่รวบรวมพยานหลักฐานใดเข้ามาในสำนวนการสอบสวนก็ได้เช่นเดียวกับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการมีอำนาจให้ตรวจพยานหลักฐานทางนิติศาสตร์ขึ้นใดหรือไม่ก็ได้ตามมาตรา 131/1 ซึ่งแม้จะเป็นการให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจแก่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการค้นหาความจริง แต่มาตรา 131/1 วรรคสอง ซึ่งกำหนดเฉพาะความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีและในกรณีที่เป็น พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือ ส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นการตัดอำนาจการ

ใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ในการรวบรวมพยานหลักฐานอย่างครบถ้วนในคดีความผิดที่มีอัตราโทษไม่เกินกว่าสามปี เช่น คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ฐานทำร้ายผู้อื่น(มาตรา 295) ข่มขืนใจผู้อื่น (มาตรา 309) หน่วงเหนี่ยวกักขัง(มาตรา 310) ทอดทิ้งเด็ก(มาตรา 306) บุกรุก (มาตรา 362) ถักทอทรัพย์ (มาตรา 334) ชำเราศพ(มาตรา 366/1) เป็นต้น ซึ่งในหลายบริบทเหตุการณ์ ปฏิเสธไม่ได้ว่าพยานหลักฐานที่จะตรวจเก็บตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 131/1 วรรคสองนี้ มีคุณค่าความสำคัญในการพิสูจน์ความจริงในคดีความผิดที่มีอัตราโทษไม่เกินกว่า 3 ปี ดังที่กล่าวมา เช่นกัน

ตามกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ในคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินกว่า 3 ปี หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย ไม่ยินยอมให้ทำการตรวจเก็บตัวอย่างจากร่างกาย ก็จะไม่ต้องด้วยบทสันนิษฐานว่าหากได้มีการตรวจพิสูจน์แล้ว ผลการตรวจพิสูจน์จะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้น การที่กฎหมายได้กำหนดมาตรการในการตรวจพิสูจน์เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงไว้แตกต่างกันเช่นนี้ ย่อมเป็นเหตุให้การอำนวยความสะดวกในคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี อาจไม่เท่าเทียมหรือต่ำกว่าคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกิน 3 ปี ทั้งที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทุกคดี ต่างก็ต้องการความยุติธรรมไม่แตกต่างกัน การบังคับใช้กฎหมายจึงขาดความยืดหยุ่น และการรวบรวมพยานหลักฐานไม่เป็นไปตามความจำเป็นในเนื้อหาแห่งคดี

หากพิจารณาถึงประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในมุมมองด้านการควบคุมอาชญากรรม ย่อมไม่ควรกำหนดให้การรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อค้นหาความจริงในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ต้องถูกจำกัดให้ปฏิบัติแตกต่างกันด้วยอัตราโทษของคดีความผิด เพื่อให้คดีในหลายฐานความผิดที่กระทบต่อสิทธิในเนื้อตัวร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน ซึ่งถือเป็นสิทธิที่มีความสำคัญอันรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติรองรับ มีมาตรฐานในการพิสูจน์ความจริงที่เพียงพอต่อการอำนวยความสะดวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐในการค้นหาความจริงให้ได้เพียงพอในชั้นสอบสวน

อย่างไรก็ตาม เมื่อคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน อันต้องพิจารณาประกอบในสาระสำคัญที่ประกอบกันใน 3 ส่วน กล่าวคือ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ ย่อมเป็นเป็นที่มาของการกำหนดกรอบความสามารถหรือกรอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการที่จะค้นหาความจริง โดยวิธีการที่รุกรานต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ดังนั้น เมื่อการตรวจเก็บตัวอย่างจากร่างกายหรือส่วนประกอบของร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นมาตรการทางกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงย่อมต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะดำเนินมาตรการดังกล่าว รวมทั้งต้องพิจารณาถึง

ผลได้ต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองและผลกระทบที่เกิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนภายใต้หลักความได้สัดส่วนนี้ด้วยเช่นกัน

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ พบว่าหลักความได้สัดส่วนได้ถูกนำมาคำนึงถึงทั้งในการบัญญัติวางหลักกฎหมายตลอดจนเป็นกรอบการใช้ดุลพินิจ โดยในประเทศเยอรมนี ซึ่งกำหนดให้อัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนและฟ้องร้อง โดยมีตำรวจเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนของอัยการ แต่สำหรับการค้นหาความจริงในคดีอาญานั้น เมื่อจะต้องมีการรื้อเกล้าหรือถ่วงลำสิทธิในทางร่างกาย แม้กฎหมายจะให้สิทธิที่จะกระทำได้เพื่อค้นหาความจริง แต่ก็มีข้อจำกัดที่จะต้องกระทำโดยพอสมควรแก่เหตุหรือต้องไม่ขัดกับหลักความได้สัดส่วน และไม่ขัดกับความแน่นอนชัดเจนของกฎหมาย ดังนั้น แม้กฎหมายเยอรมัน จะไม่ได้มีการกำหนดอัตราโทษไว้เพื่อแบ่งแยกมาตรการค้นหาความจริงในชั้นสืบสวนไว้ในคดีที่มีโทษสูงหรือต่ำกว่านั้น แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน ได้วางหลักให้การใช้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน ในการเก็บตัวอย่างจากร่างกายผู้ต้องหา เป็นอำนาจคำสั่งที่ออกโดยผู้พิพากษา และการใช้ดุลพินิจนั้นต้องคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานที่เกี่ยวกับร่างกาย การแทรกแซงของรัฐจะต้องอยู่ในความพอสมควรแก่เหตุที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความคิด ทั้งยังต้องได้สัดส่วนกับความสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดอาญา

สำหรับกฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักรและนิวซีแลนด์นอกจากกฎหมายจะวางหลักรับรองหลักความได้สัดส่วนในจะการรื้อเกล้าสิทธิพื้นฐานเกี่ยวกับร่างกายกับอำนาจการค้นหาความจริงของรัฐแล้ว ยังได้กำหนดเงื่อนไขของความผิดที่จะอยู่ในเกณฑ์ที่กฎหมายให้สิทธิแก่รัฐในการถ่วงลำสิทธิในร่างกาย เพื่อประโยชน์ในการค้นหาความจริงในคดีอาญา โดยประเทศสหราชอาณาจักรได้กำหนดว่าต้องเป็นความผิดประเภท Recordable Offence หรือความผิดที่เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะจัดเก็บข้อมูลประวัติผู้กระทำความผิด อธิบายโดยย่อได้ว่าเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกขึ้นไป และอาจรวมความผิดอื่นที่ไม่มีโทษจำคุกแต่กฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่จัดเก็บข้อมูลได้ ส่วนประเทศนิวซีแลนด์ได้กำหนดให้ความผิดที่เป็นเหตุให้นำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจเป็นความผิดที่ต้องมีโทษจำคุก (Imprisonable Offence) และความผิดที่ระบุไว้ในส่วนที่ 3 ของตารางที่ 1 ใน the Criminal Investigations (Bodily Samples) Act 1995 โดยทั้งสหราชอาณาจักรและนิวซีแลนด์ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่ง ภายใต้หลักว่าผู้ที่จะถูกตรวจจะต้องให้ความยินยอม ซึ่งหากผู้ต้องหาไม่ให้ความยินยอม โดยไม่มีเหตุอันสมควร สำหรับประเทศสหราชอาณาจักร ผู้พิพากษาและลูกขุนอาจอนุมานจากการปฏิเสธไม่ยินยอมให้ตรวจของผู้ต้องหานั้นได้ตามที่เห็นสมควร แต่สำหรับนิวซีแลนด์ หากมีเหตุผลเพียงพอว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำ

ความคิด เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจร้องขอต่อศาลเพื่อออกคำสั่งให้ผู้ต้องหาส่งมอบตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายได้

เมื่อย้อนพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาของไทยเทียบกับของต่างประเทศที่ศึกษา จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง ได้กำหนดว่า ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี และเป็นกรณีที่มีความจำเป็นในการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบจากร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ จึงเป็นการวางกรอบจำกัดอำนาจการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน สำหรับการค้นหาความจริงโดยการตรวจเก็บตัวอย่างจากร่างกายผู้ต้องหาไว้ให้มีขีดความสามารถต่ำกว่ากฎหมายในต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักรหรือนิวซีแลนด์ ซึ่งเงื่อนไขกำหนดไว้เพียงคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก และแม้ในเยอรมนีจะไม่กำหนดเงื่อนไขอัตราโทษ สำหรับคดีความผิดที่จะค้นหาความจริงด้วยการล่วงล้ำสิทธิในร่างกายผู้ต้องหา แต่อำนาจการออกคำสั่งของผู้พิพากษา ซึ่งอาจมีความยืดหยุ่นในการพิจารณาตามความจำเป็นแห่งเนื้อหาคดี ก็ยังต้องคำนึงถึงหลักการความได้สัดส่วนเช่นกัน (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3.4)

การที่ประเทศไทยซึ่งให้อำนาจการพิจารณาให้มีการตรวจเก็บตัวอย่างพยานหลักฐานจากส่วนประกอบร่างกายของผู้ต้องหาไว้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในชั้นสอบสวน เมื่อเป็นกรณีที่มีความจำเป็น และภายใต้หลักการที่จะต้องได้รับความยินยอมของผู้ที่จะต้องถูกตรวจเหมือนเช่นในประเทศสหราชอาณาจักรและนิวซีแลนด์ แต่ขณะที่ในประเทศสหราชอาณาจักรและนิวซีแลนด์ การค้นหาความจริงเพื่ออำนวยความสะดวก ด้วยวิธีการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบจากร่างกายผู้ต้องหาสามารถกระทำได้ในทุกคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก รวมทั้งคดีอาญาอื่นที่อาจไม่มีโทษจำคุก แต่ถูกระบุไว้ตามกฎหมายให้เข้าเงื่อนไขการใช้มาตรการเดียวกันนี้ในการค้นหาความจริงสำหรับประเทศไทย กลับมีความแตกต่างของเงื่อนไขอัตราโทษที่จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงที่เกินกว่า 3 ปี เป็นเหตุให้คดีความผิดอาญาในหลายฐาน ที่ถือว่ากระทบต่อคุณค่าสำคัญที่กฎหมายมุ่งให้ความคุ้มครอง ไม่เข้าสู่เงื่อนไขของกฎหมายที่จะใช้บังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131/1 วรรคสองนี้ได้ ซึ่งอาจเป็นส่งผลให้การอำนวยความสะดวกทางอาญาของไทยมีความล้าหลังและไม่ยืดหยุ่นอย่างเหมาะสมตามความจำเป็น และมีมาตรฐานการบังคับใช้ที่แตกต่างจากกฎหมายต่างประเทศที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบ

ภายใต้หลักความยินยอมที่กำหนดไว้ในมาตรา 131/1 วรรคสอง หมายความว่า การค้นหาความจริงด้วยวิธีการรูด้ำหรือล่วงล้ำสิทธิในร่างกายของผู้ต้องหา ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเสียก่อน เพียงแต่

ผลจากการไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร อาจเป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาเองในชั้นพิจารณา คดี ตามข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกันกับกฎหมาย สหราชอาณาจักร ที่หากผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้ความร่วมมือในการตรวจเก็บส่วนประกอบ จากร่างกายโดยปราศจากเหตุอันควร ผู้พิพากษาหรือลูกขุนอาจอนุมานเหตุแห่งการปฏิเสธนั้นได้ ตามที่เห็นสมควร สำหรับข้อสันนิษฐานนี้ ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายนิวซีแลนด์ ซึ่งกำหนด หลักการค้นหาความจริงกรณีผู้ต้องหาปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือในกรณีนี้ว่า หากเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีเหตุผลอันสมควรและเพียงพอ อาจร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งให้ทำการตรวจเก็บพยานหลักฐาน ดังกล่าวได้

การที่กฎหมายของสหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ หรือไทย ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจของ เจ้าพนักงานตำรวจในชั้นสอบสวนในการดำเนินมาตรการค้นหาความจริงด้วยการตรวจเก็บตัวอย่าง จากส่วนประกอบร่างกายผู้ต้องหา ต่างก็วางหลักให้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจดำเนินมาตรการ ดังกล่าวได้ ภายใต้ความยินยอมของผู้ต้องหานั้น เป็นเหตุให้หากผู้ต้องหาไม่ให้ความยินยอมร่วมมือ ในการตรวจ เจ้าพนักงานตำรวจย่อมไม่มีอำนาจที่จะดำเนินมาตรการดังกล่าวได้ สิทธิในเนื้อตัว ร่างกายของผู้ต้องหาจึงไม่อาจถูกระทบหรือรุกรานด้วยมาตรการค้นหาความจริงตามกฎหมาย ภายใต้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายด้วยการลดเงื่อนไขอัตราโทษ ของคดีความผิดที่จะสามารถใช้มาตรการค้นหาความจริงด้วยการเก็บส่วนประกอบจากร่างกาย ผู้ต้องหา จะทำให้คดีความผิดอีกหลายประเภทที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเนื่องจากกระทบต่อสิทธิ ที่สำคัญของประชาชน แต่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงไม่เกินสามปี สามารถได้รับมาตรการอำนวยการ ความยุติธรรมในการพิสูจน์ทราบความจริงอย่างเหมาะสมตามเนื้อหาความจำเป็นแห่งคดี

ด้วยเหตุผลและหลักการที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นว่า การพิจารณาปรับลดเงื่อนไขอัตรา โทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง จาก “กรณีความผิดอาญา ที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี” เป็น “กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก” จะเปิดโอกาส ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจในการค้นหาความจริงได้กว้างขวางขึ้นเฉกเช่นเดียวกับกฎหมาย ในต่างประเทศ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรม และเกิด ประโยชน์แก่การควบคุมอาชญากรรมเท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายที่ควรต้อง คำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนและพอสมควรแก่เหตุอีกด้วย